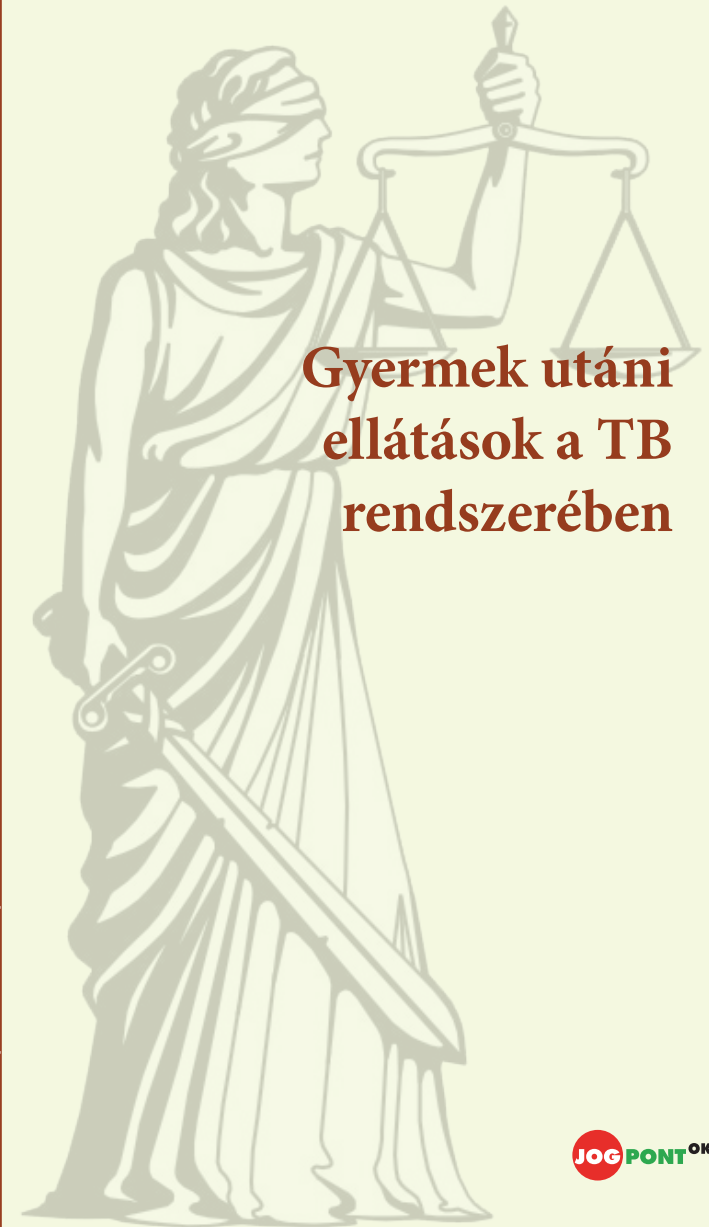

TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS

Gyermek utáni ellátások a TB rendszerében

JOGPONTOK
KISKÖNYVTÁR

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

JOGPONTOK

Impresszum

Írta: Dr. Wilhelm Gábor

Lektor: Dr. Komoróczy István

Felelős kiadó: Általános Fogyasztási Szövetkezetek
és Kereskedelmi Társaságok Országos Szövetsége
(ÁFEOSZ-COOP Szövetség),
Dr. Zs. Szóke Zoltán elnök

Projekt száma: GINOP-5.3.3-15-2015-00006
Nyugat-Dunántúli JOGpontok

Nyomda: PAUKER HOLDING Nyomdaipari és Kereskedelmi Kft.
Felelős vezető: Vértes Gábor ügyvezető

2017

Gyermek utáni ellátások a TB rendszerében

Nyugat-Dunántúli JOGpontok

Gyermek utáni ellátások összegzése

A gyermekeket vállaló és nevelő családok, illetve egyedülálló szülők és a gyermekek jóléte, anyagi biztonságuk elősegítése fontos társadalmpolitikai cél. A gyermekvállalással és gyermekneveléssel összefüggésben az állam által megállapított és folyósított ellátások rendszerét igyekszik bemutatni jelen kiadvány. A gyermekekkel kapcsolatban igénybe vehető könnyítések, kedvezmények és ellátások a mindennapi élet számos területén jelentkeznek, így jogi szabályozásuk sem csupán egy jogterületre vagy jogágra összpontosul, hiszen a társadalombiztosítási jog területétől a munkajog világán át (pl. gyermek utáni pótszabadság, fizetés nélküli szabadság, stb.) az adójogig (pl. adókedvezmény) számos törvény és rendelet szolgáltatja a szóban forgó ellátások szabályozási hátterét. A gyermekvállalással és gyermekneveléssel kapcsolatban igénybe vehető ellátások egy összehangolt rendszert

alkotnak, melyben az egyes juttatások a szülők mindenkori élethelyzetétől is függően és időben eltérő mértékben segítik a családokat, mint Magyarország legfontosabb nemzeti erőforrását és a társadalom alapvető egységét. A gyermek utáni kedvezmények, gyerekes munkavállalókat érintő szabályok megtalálhatóak a JOGpontok többi kiadványában. Jelen tanulmány célja a társadalombiztosítás (továbbiakban: TB) keretében igénybe vehető gyermek utáni pénzügyi ellátások bemutatása.

A gyermekek utáni pénzügyi ellátások különféleképpen csoportosíthatók. Az ellátások egy része a TB rendszerében jelentkezik, ezen ellátásokat a biztosított szülők vehetik igénybe, akik járulékot fizettek. Az ellátások másik kategóriája a családtámogatási ellátások csoportja, amely nem kötődik korábbi járulékfizetéshez, hanem a gyermek után mindenkinek járó ellátások gyűjtőfogalma. Ez utóbbi körbe tartozó juttatások úgymond alanyi jogon, azaz előfeltétel nélkül vagy minimális követelmények mentén, pusztán a gyermekek nevelésére tekintettel vehetők igénybe. A TB ellátások viszont nem minden gyermeket nevelő szülőnek járnak, csak azoknak, akik a TB rendszerében meghatározott feltételeket teljesítették.

Jelen kiadvány keretei között a gyermek utáni egyes ellátások – a fent említett csoportosítás mentén – két törvény alapján kerülnek bemutatásra:

1. a gyermekvállaláshoz és neveléshez kapcsolódó családtámogatási ellátások a családok támogatásáról szóló törvény¹ alapján összegezve,
2. míg az egészségbiztosítás (TB) pénzügyi ellátásai a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló törvény² alapján részletesen.

¹ A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (Cst.)

² A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.)

1. A „családtámogatási ellátások” egy gyűjtőfogalom, amely magában foglalja a családtámogatási ellátások különböző formáit:

Családtámogatási ellátások		
Fejezet száma	Az ellátás neve	
I.	Anyasági támogatás	
II.	Családi pótlék	Nevelési ellátás
		Iskoláztatási támogatás
III.	Gyermekgondozási támogatás	Gyermekgondozást segítő ellátás (GYES)
		Gyermeknevelési támogatás (GYET)

2. A társadalombiztosítási rendszer két nagy alrendszere a nyugdíj-biztosítási és az egészségbiztosítási rendszer. Az egészségbiztosítási rendszerben találjuk az egészségbiztosítás pénzügyi ellátásait, mely a családtámogatási ellátásokhoz hasonlóan ugyancsak egy gyűjtőfogalom. A gyermekvállaláshoz és neveléshez kapcsolódóan ezek közül az alábbi ellátásokat mutatjuk be:

Az egészségbiztosítás pénzügyi ellátásai		
Fejezet száma	Az ellátás neve	
IV.	Csecsemőgondozási díj (CSED)	
V.	Gyermekgondozási díj	GYED
		GYED extra
		diplomás GYED
VI.	Táppénz (baleseti táppénz)	
VII.	Gyermekápolási táppénz (GYÁP)	

A családtámogatási ellátások

Ezek a társadalombiztosítás (TB) rendszerén kívül igénybe vehető ellátások. A gyermeknevelés esetén fontos, hogy a szülő minden lehetőséget megismerjen, ezért összegzi jelen kiadvány a családtámogatási ellátásokat, ezen ellátások részletes szabályai más kiadványban kerülnek ismertetésre.³ A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (rövidítve és a továbbiakban: Cst.) a gyermeküket saját háztartásukban nevelő családokat segíti, és alanyi jogon teremt jogosultságot ellátásokra, hiszen a törvényben szabályozott ellátásokat jövedelmi és vagyoni helyzetüktől függetlenül, azonos feltételek mellett vehetik igénybe a szülők.

A családtámogatási ellátások fontos, közös jellemzője, hogy alanyi jogon járnak azoknak az igénylőknek, akik a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelnek. Ez azt jelenti, hogy a családtámogatási ellátások csoportjába tartozó egyes juttatások akkor is kifizetésre kerülnek, ha az igénylők társadalombiztosítási jogvisztonnal nem rendelkeznek, mert például nincs munkahelyük. Ezzel szemben az egészségbiztosítás pénzügyi ellátásai (IV-VII. fejezetek) csak akkor járnak, ha az igénylő rendelkezik – vagy megelőzően egy meghatározott időtartamban – rendelkezett biztosítási jogvisztonnal.

Fontos, hogy nem minden családtámogatási ellátás jár akkor, ha ugyanazon jogcímen TB ellátásban is részesül a jogosult. Az azonos célt szolgáló ellátások esetén, ha mindkettőre jogosult valaki, választania kell. Azaz a TB CSED és GYED ellátása mellett nem jár a GYES. Aki biztosított, az jobban jár az általában magasabb összegű CSED, illetve GYED

³ Családbarát munkahelyek munkáltatói, vállalkozói szemmel és a gyermek utáni ellátások a TB rendszerén kívül c. kiadvány JOGPontok kiskönyvtár

ellátással. Ettől még a biztosítottak részére is fontos a családtámogatás, hiszen ha a GYED már lejár (gyermek 2 éves kora) a biztosított is jogosulttá válik GYES-re a gyermek 2-3 éves kora között, mivel a gyermek születése miatti fizetés nélküli szabadság a gyermek 3. évéig kérhető. A lenti táblázat mutatja meg, hogy melyik ellátást lehet/érdemes igénybe venni.

Egyszeri ellátás TB ellátástól függetlenül jár	Havi ellátás TB rendszerében (vagylagosan igényelhető)	Havi ellátás TB rendszerén kívül (vagylagosan igényelhető)
Anyasági támogatás 64.125 Ft	CSED (szülési szabadság időtartamára) Nincs maximuma korábbi kereset 70%-a	GYES (ha nincs CSED és nincs GYED általában a gyermek 3. éves koráig) 28.500 Ft/gyerek maximum 2 gyermek után igényelhető
	GYED (maximum gyermek 2 éves koráig) Korábbi kereset 70%-a, de van maximuma	GYET (3 gyermek esetén járhat, nincs más ellátás, se főállás) 28.500 Ft/hó

I. Anyasági támogatás

! Anyasági támogatás annak a nőnek jár a szülést követően, aki a várandóssága alatt legalább négy alkalommal (illetve koraszülés esetén legalább egyszer) várandósgondozáson (terhesgondozáson) vett részt.

Az anyasági támogatás a gyermek halva születése esetén is jár. Az örökbefogadó szülőnek is jár a támogatás, ha a szülést követő hat hónapon belül az örökbefogadást jogerősen engedélyezték, illetve a gyermek gyámjának is, ha a születést követő hat hónapon belül a gyermek a gyám gondozásába kerül.

Az ellátás összege egy gyermek után 64.125 Ft, míg ikrek esetén 85.500 Ft 2017-ben, az összeget levonás nem terheli.

II. Családi pótlék

A családi pótlék két formában (nevelési ellátás vagy iskoláztatási támogatás), havi rendszerességgel folyósított ellátás. A törvény rendelkezése szerint az állam a gyermek nevelésével, iskoláztatásával járó költségekhez⁴ kíván hozzájárulni a családi pótlék folyósításával. A családi pótlék nevelési ellátás címén jár a még nem tanköteles gyermek után, míg iskoláztatási támogatás címén jár a tanköteles vagy életkora alapján már nem tanköteles, de közoktatási intézményben tanulmányokat folytató gyermek után.

Egy gyermek után egy időben csak egy jogosult (szülő) kaphat családi pótlékot. Ha azonban a két külön élő szülő a saját háztartásában időszakonként felváltva gondozza, neveli a gyermeket, akkor erről szóló nyilatkozatukra a családi pótlékot egymás között egyenlő arányban megoszthatják.

A családi pótlék havi összege a gyermekek számától és egyéb feltételtől függ. Legkisebb összege 12.200 Ft 2017-ben, levonás az összeget nem terheli.

⁴ A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (Cst.) 6. § (1) bekezdése

III. A gyermekegondozási támogatás

A törvény⁵ a gyermekek gondozására tekintettel két, egymással összefüggő, havi rendszerességgel járó ellátási formát szabályoz a gyermekegondozási támogatások gyűjtőfogalom alatt. Közös mindkét ellátási formában, hogy alanyi jogon járnak, tehát függetlenül attól, hogy az igénylőnek volt-e előtte biztosítási jogviszonya (pl. munkahelye révén) vagy sem. A „gyermekegondozási támogatások” két ellátási formát jelentenek tehát, a gyermekegondozást segítő ellátást (korábbi elnevezésén gyermekgondozási segélyt, azaz GYES-t, jelenlegi neve szintén GYES, továbbiakban: GYES) és a gyermeknevelési támogatást (továbbiakban: GYET). Mindkettő szolgálati idő a nyugdíj szempontjából.

Ezen ellátások együtt nem vehetők igénybe, a GYES a gyermek 3 éves koráig jár, két gyerek után dupla összeget kap a jogosult, és ha a legkisebb gyermek is betölti a 3. életévet, akkor a kereset pótlására opció lehet a GYET, feltéve, hogy legalább három gyermeke van az igénylőnek.

⁵ A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (Cst.) III. fejezete

III./1. GYES

Gyermekgondozást segítő ellátást, azaz GYES-t kaphat a **gyermek szülője és a gyám a saját háztartásában nevelt gyermek 3. életvének betöltéséig**, ikergyermekes esetén a tankötelessé válás évének végéig, illetve ha a gyermek tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos, a gyermek 10. életvének betöltéséig. Az ellátás CSED vagy GYED mellett nem vehető igénybe.

A nagyszülő (a gyermek szülőjének vér szerinti vagy örökbe fogadó szülője) és annak vele együtt élő házastársa (abban az esetben is, ha az a gyermeknek nem vér szerinti nagyszülője) is kaphat GYES-t a szülő helyett, hogy az dolgozhasson, ha a gyermek elmúlt 1 éves. További feltétel, hogy a gyermek gondozása és nevelése a szülői háztartásban történjen és a szülők (tehát mindketten) írásban nyilatkozzanak arról, hogy lemondanak a GYES-ről és egyetértenek azzal, hogy a GYES-t a nagyszülő kapja helyettük.

A GYES-ben részesülő szülő a gyermek fél éves koráig nem dolgozhat, nem folytathat keresőtevékenységet, gyereket bölcsődében nem helyezheti el.⁶ Ezt követően viszont időkorlátozás nélkül dolgozhat és ezalatt a gyermeket családi napköziben vagy bölcsődében helyezheti el. Ha a nagyszülő kapja a GYES-t, a gyermek hároméves kora után legfeljebb

⁶ A gyermekek napközbeni ellátását kell megszervezni azon gyermekek számára, akiknek szülei munkavégzésük – ideértve a gyermekgondozási díj, a gyermekgondozást segítő ellátás és a gyermeknevelési támogatás folyósítása melletti munkavégzést is –, képzésben való részvételük, nappali rendszerű iskolai oktatásban, felnőttoktatásban, felsőoktatási intézményben nappali képzésben való részvételük, betegségük vagy egyéb ok miatt napközbeni ellátásukról nem tudnak gondoskodni.

heti harminc órát dolgozhat, azonban ha otthonról végez munkát, akkor azt időkorlátozás nélkül teheti.

A jogosult egyidejűleg legfeljebb két gyermek után kaphat GYES-t, ha annak feltételei fennállnak, a harmadik gyermek után már nem. Bármelyik szülő igényelheti, ha közösen nevelik a gyermeket, de ha a GYES-t az első gyermek után az anya számára folyósítják, akkor a második gyermek megszületése esetén az újabb GYES-t is kizárólag az anya igényelheti, így egyidejűleg a két GYES összeget az anya számára fogják utalni.

! *Összege az öregségi nyugdíj legkisebb összege, jelenleg (2017-ben) 28.500 Ft/hó. Egy gyermek után a GYES tehát 28.500 Ft,⁷ két gyermek után pedig 2 x 28.500 Ft, azaz 57.000 Ft havonta. Harmadik gyermekkel már nem kell számolni, mivel a harmadik gyermek után már nem jár GYES, így az összeg három gyermek esetén is 57.000 Ft havonta. Az összegből 10% nyugdíjjárulékot vonnak le (22.650 Ft és 51.300 Ft a kifizetett összeg).*

III./2. A gyermeknevelési támogatás (GYET)

! *A gyermeknevelési támogatás (GYET) hétköznapi elnevezése a főállású anyaság. GYET-re az olyan szülő vagy gyám jogosult, aki a saját háztartásában nevel 3 vagy ennél több (tehát 4 vagy 5 stb.) kiskorú gyermeket.*

⁷ A gyermekgondozást segítő ellátás havi összege ikergyermekes esetén azonos az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének (28.500 Ft) 2 gyermek esetén 200%-ával, 3 gyermek esetén 300%-ával, 4 gyermek esetén 400%-ával, 5 gyermek esetén 500%-ával, 6 gyermek esetén 600%-ával.

A GYET legkorábban akkor igényelhető, ha a gyermekek közül a legfiatalabb betöltötte a 3. életévét (addig TB ellátás/GYES jár), ezt követően addig jár a GYET, ameddig a legfiatalabb gyermek a 8. életévét be nem töltötte. A GYET akkor jár, ha legalább három olyan gyermek van a családban, akinek az életkora 3 és 18 év között van, emellett természetesen lehet egy vagy több idősebb testvér is, akik már nagykorúak.

GYET mellett az ellátásra jogosult legfeljebb heti 30 órát dolgozhat. Ha viszont otthonról végez munkát, akkor a keresőtevékenység időben nincs korlátozva. Összege 28.500 Ft, amiből 10% nyugdíjjárulékot vonnak le (ami 2017-ben 22.650 Ft).

Az egészségbiztosítás pénzügyi ellátásai

Az egészségbiztosítás pénzügyi ellátásait szabályozó törvény erre vonatkozó rendelkezése⁸ egy másik jogszabályra (törvényre)⁹ utal tovább, amely a „biztosított” fogalmán keresztül határozza meg, hogy ki jogosult az egészségbiztosítás pénzügyi ellátásaira. E törvény alapján biztosított (tehát társadalombiztosítási jogviszony alanya) egyebek mellett, aki munkaviszonyban, közalkalmazotti, közszolgálati jogviszonyban, kormányzati szolgálati jogviszonyban áll, aki álláskereső támogatásban részesül, a kiegészítő tevékenységet folytatóknak nem minősülő egyéni és társas vállalkozó és még sok más személy. Anélkül, hogy ki lenne fejtve, hogy pontosan ki minősül a törvény szerint biztosítottnak, elmondható, hogy a biztosítási jogviszony leggyakoribb esete az, amikor valaki munkaviszonyban áll, tehát alkalmazott. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2017. március-májusi időszakban Magyarországon a foglalkoztatottak átlagos létszáma 4 millió 393 ezer fő volt.¹⁰

A biztosítottak ellátási jogosultságát a járulékfizetés alapozza meg, azaz leegyszerűsítve: az biztosított a gyermek utáni pénzügyi ellátások szempontjából, aki fizet/fizetett egészségbiztosítási járulékot.

Az egészségbiztosítási és munkaerő-piaci járulékot a foglalkoztató vonja le a bruttó keresetből, mértéke munkaviszonyban 8,5 %, megoszlása:

Egészségbiztosítás természetbeni ellátások fedezetére járulék	4%
Egészségbiztosítás pénzügyi ellátások fedezetére járulék	3%
Munkaerő-piaci járulék (álláskereső támogatás fedezete)	1,5%

⁸ A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.) 6. § (1) bekezdése

⁹ A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 5. § (1) bekezdése

¹⁰ Forrás: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/gyor/fog/fog1705.html>

Fontos kiemelni, hogy aki „biztosítottnak” minősül, az nem csupán az egészségbiztosítás egészségügyi szolgáltatásaira (pl. gyógykezelések, mint a házi-orvosi vagy fogászati ellátások) szerez jogosultságot, hanem az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásaira és a baleseti ellátásra is. Míg egy olyan személy, aki egészségügyi szolgáltatási járulékot fizet (melynek összege 2017. január 1-jétől 7110 Ft/hó, azaz 237 Ft/nap), csak az egészségbiztosítás egészségügyi szolgáltatásainak igénybevételére szerez jogosultságot, más ellátásra, így pl. a pénzbeli ellátások igénybevételére nem. A pénzbeli ellátásokra vonatkozó általános rendelkezések között a törvény szabályozza az ún. **együtfolyósítási tilalmakat**, amikor tehát azonos biztosítási jogviszony alapján többféle ellátásra is jogosult lenne a biztosított (1.) **és rendezi a gyermekgondozást segítő ellátás (GYES) és az egészségbiztosítás alább bemutatott pénzbeli ellátásainak egymáshoz való viszonyát** (2.)¹¹. Azaz **azonos célú ellátások esetében egyszerre csak egy ellátás jár. Az is általános szabály, hogy egy gyermek után csak egy szülő vehet igénybe ellátást.**

1. Azonos célú TB ellátások közötti **választás**

Aki ugyanazon biztosítási jogviszony alapján egyidejűleg táppénzre (vagy baleseti táppénzre), csecsemőgondozási díjra (CSED-re), illetve gyermekgondozási díjra (GYED-re) is jogosult, választása szerint, a törvényben meghatározott kivételekkel, csak az egyik ellátást veheti igénybe. A táppénz, a CSED és a GYED az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásainak gyűjtő kategóriájához tartoznak, **így indokolt, hogy ha valaki több** ilyen ellátásra lenne jogosult, akkor egyszerre csak egyfajta ellátást vehet igénybe.

Érthető, hogy ha CSED-et vagy GYED-et folyósítanak, és általában otthon van a szülő a gyermekkel, **táppénzre nem mehet, hiszen**

¹¹ A 1997. évi LXXXIII. törvény indokolása, a törvény 39. §-hoz fűzött indokolás

munkavégzés céljából a munkahelyén nem is jelenik meg (bár a munkaviszony fennáll). Ez ugyanakkor **főszabály, amely alól vannak kivételek, ahogy azt** a GYED extra szabályainál látni.

2. Azonos célú TB és családtámogatási ellátás **közötti választás**

Aki ugyanazon gyermeke után a gyermekgondozási támogatások valamelyik fajtájára, tehát gyermekgondozást segítő ellátásra (GYES-re) vagy gyermeknevelési támogatásra (GYET-re) jogosult és emellett egyidejűleg táppénzre, CSED-re vagy GYED-re is jogosult lenne, választása szerint csak az egyik ellátást veheti igénybe. Kivételt képez az olyan személy, aki gyermekgondozási támogatás (tehát GYES vagy GYET), illetve gyermekgondozási díj (GYED) igénybevétele mellett munkát vállal, munkavégzése során keresőképtelen lesz és ezért táppénzre vagy baleseti táppénzre megy. Ha tehát valaki az erre vonatkozó szabályok szerint GYES, GYET vagy GYED mellett visszamegy dolgozni és ekkor lesz pl. betegség miatt munkaképtelen, akkor táppénzre mehet a részére folyósított ellátások mellett is.

Ha a szülők a közös háztartásukban élő gyermekük után egyidejűleg jogosultak táppénzre, csecsemőgondozási díjra (CSED-re), gyermekgondozási díjra (GYED-re), valamint gyermekgondozási támogatásra (tehát GYES-re vagy GYET-re), a szülők választása szerint az ellátást csak az egyik szülő veheti igénybe. Kivételt jelent ez alól a gyermekápolási táppénz, mivel a beteg gyermekkel bármelyik szülő otthon maradhat.

Ha a szülőknek különböző korú gyermekeik vannak, pl. egy idősebb és egy fiatalabb és az egyik gyermek után gyermekgondozást segítő ellátásra (GYES-re) jogosult valamelyik szülő (a szülők dönthetik el, hogy ez melyikük legyen), akkor emellett a másik gyermek jogán ugyanez a szülő igénybe veheti a CSED-et vagy a GYED-et vagy táppénzre mehet. Fon-

tos azonban, hogy a különféle ellátásokat a szülők nem oszthatják meg egymás között, ha a szülők a közös háztartásban élő gyermekeik jogán egyidejűleg gyermekgondozási támogatásra (tehát GYES-re vagy GYET-re), illetve emellett táppénzre, CSED-re vagy GYED-re is jogosultak, a gyermekápolási táppénz fent már említett kivételével a gyermek utáni ellátásokat csak az egyik szülő veheti igénybe.

*Ugyancsak fontos kedvezmény, hogy ha a szülőnek **különböző korú gyermekei** vannak és az egyik gyermeke után jogosult csecsemőgondozási díjra (CSED-re) vagy gyermekgondozási díjra (GYED-re), akkor a másik gyermeke után járó csecsemőgondozási díjat (CSED-et) vagy gyermekgondozási díjat (GYED-et) egyidejűleg is igénybe veheti. Ilyenkor a két gyermek után az ellátások duplán kerülhetnek kifizetésre.*

A TB ellátásai kapcsán fontos kiemelni, hogy a korábban az egészségbiztosítás fő szervének számító Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) pénzbeli ellátásokkal, utazási költségtérítéssel, baleseti táppénzzel összefüggő egyes feladatai 2017. január 1-től az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatósághoz kerültek át. 2017. július 1-jétől a társadalombiztosítási kifizetőhellyel nem rendelkező foglalkoztatók a csecsemőgondozási díj, gyermekgondozási díj, táppénz és baleseti táppénz iránti kérelmeket kizárólag elektronikus úton nyújthatják be.

A TB ellátások bemutatása a következők mentén történik:

- ki jogosult rá, milyen időre,
- mikor nem jár,
- **összege és abból történő levonások,**
- igénylése,
- egyéb fontos szabályok.

IV. A csecsemőgondozási díj (CSED)

A csecsemőgondozási díj ezen a néven 2015. január 1-e óta létező ellátás, ugyanezen ellátást ezt megelőzően terhességi gyermekágyi segélynek (TGYÁS) nevezték. A csecsemőgondozási díj – azaz CSED –, a szülési szabadságnak megfelelő időtartamára járó, biztosítási jogviszonyhoz kötött (tehát nem alanyi jogon folyósított) ellátás, amely a gyermek születésével összefüggésben kieső jövedelmet hivatott pótolni.

IV./1. Kinek jár a CSED és milyen időtartamra?

CSED-re jogosult az a nő, aki a gyermeke születését megelőző két éven belül 365 napon át biztosított volt (nem kell folyamatosnak lennie a 365 napnak) és akinek a gyermeke

- a biztosítás tartama alatt születik, vagy

- a biztosítás megszűnését követő 42 napon belül születik, vagy
- a biztosítás megszűnését követő 42 napon túl, de a baleseti táppénz folyósításának az ideje alatt vagy a folyósítás megszűnését követő 28 napon belül születik.¹²

Leegyszerűsítve: az jogosult CSED-re, aki a szülés előtti 2 évből legalább 1 évben dolgozott, járulékot fizetett és a járulékfizetéssel járó jogviszonya fennállása alatt vagy azt követő 42 napon belül szül, illetve ha táppénzre kellett mennie e jogviszonyból balesete miatt és a baleseti táppénz alatt vagy azt követő 28 napon belül szül.

A CSED a szülési szabadság időtartamára jár. Az anya egybefüggő 24 hét szülési szabadságra jogosult azzal, hogy ebből 2 hetet köteles igénybe venni. A szülési szabadságot – eltérő megállapodás hiányában – úgy kell kiadni, hogy legfeljebb 4 hét a szülés várható időpontja elé essen,¹³ ez azonban nem kötelező, így a munkáltató és alkalmazottja úgy is megállapodhatnak, hogy a szülési szabadság teljes ideje a szülést követő időszakra essen. Az egybefüggő 24 hetes időtartam így adja ki a 168 napot, ugyanis a csecsemőgondozási díj legfeljebb a gyermek születését követő 168. napig jár (kivéve a koraszülött gyermekek esetében). A szülő nő csecsemőgondozási díjra való jogosultsága legkésőbb a gyermek születésének napjával, koraszülött gyermekekre tekintettel a szülési szabadság első napjával nyílik meg (a szülési szabadság első napja pedig a fentiek szerint legfeljebb 4 héttel előzheti meg a szülés várható napját). A szülési szabadság kezdőnapja tehát legkésőbb a szülés napja lehet, ennek megfelelően a CSED-re való jogosultság első napja a szülés várható idő-

¹² A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.) 40. § (1) bekezdése

¹³ A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 127. § (1) –(3) bekezdései

pontját megelőző 4 héten belül bármelyik nap lehet, legkésőbb azonban a szülés napja.

Koraszülés esetén, ha a gyermeket a koraszülött ápolási intézetben gondozzák, a szülési szabadság igénybe nem vett részét a szülést követő 1 év elteltéig igénybe lehet venni, ha a gyermeket az intézetből már elbocsátották.

A gyermeket szülő nőn kívül CSED-re jogosult

- az örökbefogadó:
 - az a nő, aki a csecsemőt örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette és az a férfi, aki a csecsemőt *egyedül* vette örökbefogadási szándékkal nevelésbe (CSED a gondozásba vétel napjától jár);
 - az a férfi, aki a csecsemőt örökbefogadási szándékkal nevelésbe vette, ha a gyermeket örökbe fogadni szándékozó nő meghalt (a CSED ilyenkor a halál napjától jár), illetve ha a nő az egészségügyi szolgáltató által igazoltan, az egészségi állapota miatt kikerül abból a háztartásból, ahol a gyermeket gondozzák (a CSED az igazoláson meghatározott naptól jár, addig, amíg az igazolt egészségi állapot fennáll);
- a gyám: az a családbafogadó gyám, aki a csecsemőt jogerős döntés alapján gondozza (ilyenkor a CSED a gyám kirendelésének a napjától jár);
- a csecsemőt gondozó vér szerinti apa:
 - ha a gyermeket szülő nő az egészségi állapota miatt kikerül abból a háztartásból, ahol a gyermeket gondozzák és ezt az egészségügyi szolgáltató igazolja (a CSED az igazoláson

meghatározott naptól jár, mégpedig addig, amíg a gyermek anyjának az egészségi állapota fennáll);

- illetve ha a gyermeket szülő nő meghal (a CSED ilyenkor a halál napjától jár).

Fontos szabály, hogy a fenti esetekben a CSED akkor jár a gyermek születését követő 168. napig, ha a fenti feltételek bekövetkezésének a napján (pl. azon a napon, amelyen a gyermeket szülő nő meghal) az ott meghatározott jogosultaknál (pl. ebben az esetben a csecsemőt gondozó vér szerinti apánál) fennállnak a gyermeket szülő nő esetére fent meghatározott feltételek (a gyermek születését megelőző két éven belül 365 napon át biztosított volt az apa és a gyermeke a biztosítás tartama alatt születik, stb.).

A vállalkozó is biztosítottnak minősül, CSED-re jogosult, ha nyilatkozik arról, hogy az ellátás alatt vállalkozásában nem működik közre. Ebben az esetben a CSED alatt járulékfizetési kötelezettség sem keletkezik.

IV./2. Mikor nem jár a CSED?

A CSED funkciója, hogy a keresetet pótolja. Nem jár a CSED a biztosítottnak a szülési szabadságnak arra az időtartamára, amelyre a teljes keresetét megkapja, illetve akkor sem, ha bármilyen jogviszonyban keresőtevékenységet folytat, kivéve a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszonyban végzett tevékenységet. Nem tartozik azonban e tilalom alá az olyan jövedelem megszerzése, amelyet a jogosult a CSED kezdőnapján megelőzően végzett tevékenységéért (munkájáért) kap, ha e jövedelmet a CSED folyósítása alatt fizetik ki számára.

Ha a biztosított a keresetét csak részben kapja meg, akkor csak az elmaradt keresete után jár neki a CSED.

Mivel a CSED a szülési szabadság időtartamára jár, fontos tisztázni, hogy milyen esetekben szűnik meg a szülési szabadság. A szülési szabadság megszűnik, ha

- a gyermek halva születik,
- a gyermek meghal, a halálát követő 15. napon,
- a gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették vagy 30 napot meghaladóan bentlakásos szociális intézményben helyezték el, a gyermek elhelyezését követő napon.¹⁴

Ha a fenti okok alapján a szülési szabadság megszűnne a gyermek születésétől számított 6. hét vége előtt, a szülési szabadság akkor is csak a gyermek születésétől számított 6. hét végével szűnik meg.¹⁵

IV./3. A CSED kiszámításánál használt jövedelem és a CSED összege

A CSED pontos összegének megállapításánál első lépés egy CSED alap meghatározása, ehhez a törvény a naptári napi alap és a naptári napi jövedelem fogalmakat használja, először ezeket kell tisztázni.

A CSED napi összege a naptári napi alap/jövedelem 70%-a. Ez bruttó összeg, 15% SZJA terheli, de naptári napokra jár: azaz a hónap minden napjára, nemcsak hétfőtől péntekig.

A CSED összege így annak megfelelően alakul, hogy a jogosult megelőzően milyen összeget keresett és mennyi ideig volt biztosított. A pontos összeg megállapításánál jövedelemként csak a CSED-re való jogosultság kezdő napján fennálló biztosítási jogviszonyban elért jövedelmet lehet fi-

¹⁴ Mt. 129. § (1)

¹⁵ A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 129. § (1)-(2) bekezdéseihez fűzött Jogtár-kommentár

gyelembé venni, amelyet a NAV-nál bevallottak. Tehát a munkaviszonyba csak azt a bért veszik figyelembe, amelyről bérszámfejtés készül.

A törvény **a naptári napi alap** meghatározásakor a táppénzre vonatkozó szabályokat veszi alapul. Ezeket a szabályokat alkalmazni akkor lehet, ha van az ellátásra való jogosultságot közvetlenül megelőzően legalább 180 nap folyamatos biztosítási jogviszonya az igénylőnek. E szabályok a következő eseteket vizsgálják:

1. Ha éppen fennálló jogviszonyban van a CSED jogosult, akkor meg kell keresni egy folyamatos 180 napos jövedelmet, amely során a jogosultság kezdő napját megelőző naptári év első napjáig lehet visszamenni.

Azaz, ha a biztosítási idő a CSED kezdése előtt folyamatos volt, a CSED alapját, a kezdőnapját (pl. 2017.08.18., további dátumok zárójelben) közvetlenül megelőző naptári év első napjától (2016.01.01.) a jogosultság kezdő napját közvetlenül megelőző harmadik hónap utolsó napjáig (2017.05.31.) terjedő időszakban az időszak utolsó napjához időben legközelebb eső 180 naptári napra jutó jövedelem alapján kell megállapítani. A folyamatos biztosítási idő megszakítása esetén a CSED alapjaként a megszakítást megelőző jövedelmet nem lehet figyelembe venni.¹⁶

Tehát, ha a CSED-re való jogosultság pl. 2017.08.18-án nyílik meg, akkor az általunk keresett időszak 2016.01.01-től (a megelőző naptári év első napjától) 2017.05.31-ig (a kezdő napot közvetlenül megelőző harmadik hónap utolsó napjáig) tart. Ezen belül kell meghatároz-

nunk a 2017.05.31-hez időben legközelebb eső 180 naptári napra jutó jövedelmet, ami a CSED alapja lesz.

2. Ha van folyamatos biztosítás, de nincs 180 nap jövedelem. Ha a biztosítottnak a fent leírt időszakban (2016.01.01.-2017.05.31.) nincs 180 napi jövedelme, de a fenti időszak szerint rendelkezik legalább 120 naptári napi jövedelemmel, és egyébként van 180 napnyi folyamatos biztosítási jogviszonya, akkor a CSED naptári napi alapját a 120 napi tényleges jövedelem alapján kell számítani. Ezt a szabályt tehát akkor kell alkalmazni, ha a jogosultnak ugyan nincs 180 napra jövedelme, de 120 napra igen és emellett 180 napi biztosítási jogviszonnyal is rendelkezett.

3. Ha a fenti két módszer nem segít, akkor a következő szabállyal kell a CSED alapját – a minimálbér segítségével – meghatározni: ha a CSED naptári napi alapját a fenti 1. és 2. pontok alapján nem lehet megállapítani, akkor azt a CSED-re való jogosultság kezdő napján érvényes minimálbér kétszeresének a harmincad részében kell meghatározni. A minimálbér összege jelenleg 2017-ben bruttó 127.500 Ft, így a kétszeresének a harmincad része 8500 Ft, ez a CSED naptári napi alapja. Ugyanakkor ez nem alkalmazható, ha a jogosult jövedelme ennél alacsonyabb, ekkor kell a naptári napi jövedelemmel számolni.

4. Azaz, ha nem állapítható meg a naptári nap alap, az 1-3. módszerrel, akkor a naptári napi jövedelem módszere alapján történik a CSED alapjának meghatározása.

Ugyanis a 3. pont nem alkalmazható, ha a biztosított naptári napi jövedelme a minimálbér kétszeresének harmincad részét (tehát 8500 Ft-ot) nem éri el. Ilyenkor a CSED összegének megállapításánál a biztosított tényleges jövedelmét kell figyelembe venni. Tényleges jövedelem hi-

¹⁶ A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.) 48. § (1) bekezdése

ányában a szerződés szerinti jövedelmet¹⁷ kell figyelembe venni azzal a feltétellel, hogy a naptári napi alap a CSED jogosultság kezdő napján érvényes minimálbér kétszeresének harmincad részét nem haladhatja meg. Azaz a példa szerint: 2017.08.18. a kezdő nap, de nincs 2016.01.01. napjáig visszamenőleg 180 naptári napi jövedelem, illetve 2017.05.31. napjától (a jogosultság kezdő napját közvetlenül megelőző 3. hónap utolsó napja) visszafelé számítva nincs 120 naptári napi jövedelem, úgy hogy 180 naptári nap folyamatos jogviszony van. Ebben az esetben a 2017.08.18. napján érvényes minimálbér kétszeresének a harmincad része lesz a CSED naptári napi összegének az alapja. Ez viszont nem alkalmazható, ha 2017.08.18. napján fennálló jogviszony szerint 2016.01.01. és 2016.05.31. napja közt van 30 naptári napi jövedelem, ami a minimálbér kétszeresénél kevesebb. Ez esetben a 30 naptári nap alapján számítható a CSED naptári napi összegének alapja (a CSED a napi jövedelem 70 %-a), ami azonban maximum csak a kezdőnap érvényes minimálbér kétszeresének harmincad része lehet.

IV./4. Levonások a CSED-ből

A CSED előző pontban meghatározott összege egy bruttó összeg, amelyből 15% személyi jövedelemadó levonásra kerül, egészségbiztosítási és nyugdíjjárulékot azonban nem vonnak le, így az adó levonása után

¹⁷ Szerződés szerinti havi jövedelem: a betegszabadságra jogosultak esetén kezdő nap hónapjára számított távolléti díj, illetve az illetmény egy hónapra járó összege, az egyéni és társas vállalkozók esetén a jogosultság kezdő napján érvényes minimálbér másfélszerese, östermelők esetén a jogosultság kezdő napján érvényes minimálbér, a díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében foglalkoztatott esetében a 30 napot meg nem haladó biztosítási jogviszony esetén az ellátásra való jogosultság kezdő napján érvényes minimálbér, egyéb esetben a jogviszony alapjául szolgáló, szerződésben meghatározott díj.

fennmaradó összeg kifizetésre kerül a jogosult számára. A CSED nyugdíj szempontjából biztosítási időnek minősül.

A CSED-et havonta egyszer, utólag folyósítják, postai úton vagy bankszámlára utalással, az igénylő kérelmének megfelelően. Az ellátás kifizetése mindig a tárgyhónapot követő hónap 10. napjáig történik, ha pedig a munkáltatónál működik társadalombiztosítási kifizetőhely, akkor legkésőbb a bérfizetési napján, ami nem lehet később, mint a tárgyhónapon követő hónap 10. napja.¹⁸

IV./5. A CSED igénylése

A CSED igényléséhez a megfelelő formanyomtatványt¹⁹ kell kitölteni és a foglalkoztatónál (munkáltatónál) előterjeszteni, a biztosítási jogviszony, tehát adott esetben pl. a munkaviszony fennállása alatt és annak megszűnését követően is. A nyomtatványt: ha a munkáltató időközben jogutód nélkül megszűnt, akkor a volt munkáltató egykori székhelye szerint, vagy ha a jogosult östermelő vagy egyéni vállalkozó, akkor saját székhelye szerint az illetékes kormányhivatalnak a megyeszékhelyen működő járási hivatalánál, illetve Budapesten a XIII. Kerületi Hivatalnál kell benyújtani. Az egyéni vállalkozók, östermelők a CSED megállapítása iránti kérelmüket egy másik nyomtatványon terjeszthetik elő.²⁰ A CSED iránti kérelem benyújtható a gyermekgondozási díj (GYED) iránti kére-

¹⁸ A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 157. § (1) bekezdése

¹⁹ A „Nyilatkozat csecsemőgondozási díj megállapításához” című formanyomtatvány letölthető a <https://www.jogpontok.hu> honlapról, az Iratmintatár menüpontban.

²⁰ „Igénybejelentés táppénz, csecsemőgondozási díj, gyermekgondozási díj, bal-eseti táppénz igényléséhez” nevű formanyomtatvány

lemmel együtt is az erre rendszeresített formanyomtatványon.²¹ CSED és GYED egyszerre nem jár, a CSED magasabb összegű lehet, mert nincs felső határa, mint a GYED-nek.

Ha az igénylő a CSED-et már a **szülés várható időpontja előtt igényli**, igazolnia kell, hogy a szülés várhatóan mikor lesz. Ezt történhet a terhesállományba vételt igazoló orvosi igazolással, vagy a terhesgondozási kiskönyv másolatával. A szülést megelőzően igényelt CSED-nél, illetve ha a foglalkoztatónál kifizetőhely működik, a gyermek születését (a szülést követően) a születési anyakönyvi kivonat másolatával is igazolni kell.

Ha a jogosult a CSED-et csak a **szülés után igényli**, tehát a szülés napjától, és a munkáltatónál társadalombiztosítási kifizetőhely működik, akkor a gyermek születési anyakönyvi kivonatának másolatát a kérelemhez mellékelni kell, a járási hivatalnál történő igénylés esetén viszont nem.

Amennyiben a biztosítási jogviszony és jövedelem megállapítása is szükséges (a biztosítási jogviszony megszűnését követő igénylés esetén, vagy ha a jogosult két éven belül más foglalkoztatónál is biztosítási jogviszonyban állt), akkor az „Igazolvány a biztosítási jogviszonyról és az egészségbiztosítási ellátásokról”²² nevű dokumentumot is csatolni kell a fent írt formanyomtatványhoz.

21 A „Nyilatkozat csecsemőgondozási díj és gyermekgondozási díj együttes igényléséhez” című formanyomtatvány letölthető a <https://www.jogpontok.hu> honlapról, az Iratmintatár menüpontban.

22 Amely megtalálható a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő nyomtatványtárában (www.neak.gov.hu).

A CSED iránti kérelem alapján visszamenőleg legfeljebb 6 hónapra lehet érvényesíteni az ellátást. A CSED-et ilyenkor a kérelem benyújtásának a napját megelőző 6. hónap első napjától lehet megállapítani.

A CSED iránti kérelem elbírálásánál az ügyintézési határidő a kérelemnek a járási hivatalhoz, vagy az igénylő munkáltatójánál a kifizetőhelyhez történő megérkezését követő naptól számított 8 nap, ha az igény teljesítéséhez szükséges adatok rendelkezésre állnak. Egyébként az ügyintézési határidő 21 nap. A CSED iránti kérelmet a társadalombiztosítási kifizetőhellyel rendelkező munkáltató esetében a kifizetőhely, egyéb esetben a székhely szerint illetékes egészségbiztosító bírálja el és utólag folyósítja az ellátást. Az elbírálási feladatokat a járási hivatalok – a fővárosban a XIII. Kerületi Hivatal –, a folyósítással kapcsolatos feladatokat a megyei/fővárosi kormányhivatalok látják el, a CSED időtartamáról és összegéről határozatot kap a jogosult. Aki egyidejűleg több biztosítással járó jogviszonnyal rendelkezik, a csecsemőgondozási díj iránti kérelmét jogviszonyonként kell a fentiek szerint elbírálni és megállapítani.

Ha a foglalkoztatónál nincs kifizetőhely, akkor a munkáltató a CSED kérelmet kizárólag az egészségbiztosító honlapján közzétett számítógépes program segítségével töltheti ki²³ és állíthatja elő, ehhez „Foglalkoztatói igazolás”-t állít ki, és azt a biztosított által benyújtott igazolásokkal együtt 5 napon belül a székhelye szerinti illetékes járási hivatalnak megküldi, ügyfélkapun keresztül.

IV./6. A CSED-re vonatkozó kedvezmény szabály

Ha a (z újabb) gyermek a gyermekgondozási díj (GYED) vagy gyermekgondozást segítő ellátás (GYES) igénybevétele alatt, vagy annak meg-

23 <https://egbiztpenzbeli.onyf.hu/images/epel/Tajekoztatok/Kozlemeny---E-ugyintezes.pdf>

szűnését követő 1 éven belül születik, és az újabb gyermek születését megelőzően utolsóként született gyermek jogán megállapított csecsemőgondozási díj (CSED) naptári napi alapja magasabb összegű, mint az általános szabályok szerint számított csecsemőgondozási díj naptári napi alapja, akkor a magasabb naptári napi alap alapján kell az ellátást megállapítani.²⁴ A kedvezmény szabály csak akkor alkalmazható, ha mindkét naptári napi alapot ugyanazon biztosítási jogviszony alapján állapították meg, ha tehát a jogosult pl. egy munkahelyen dolgozott.

! A kedvezmény szabály tehát az által jelent tényleges „kedvezményt”, hogy amennyiben az idősebb gyermeknél megállapított naptári napi alap (ami a CSED összegét közvetlenül meghatározza) magasabb, mint a később született, tehát fiatalabb gyermeknél megállapított naptári napi alap, akkor nem a későbbi és alacsonyabb érték alapján jár a CSED, hanem a korábbi, magasabb érték lesz alapul véve.

²⁴ A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.) 42. § (4a) bekezdése

V. Gyermekgondozási díj (GYED)

A gyermekgondozási díj (GYED) az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásainak egyike, így ez nem alanyi alapon folyósított juttatás, hanem biztosítási jogviszonyt, illetve felsőoktatási intézmény nappali tagozatán folytatott hallgatói jogviszonyt feltételez. A GYED 2014.01.01-től kiegészült a köznyelvben GYED extrának nevezett rendelkezésekkel, melyek az ellátást még előnyösebbé tették. A GYED extra egyik ilyen kedvezményes rendelkezése a diplomás GYED.

V./1. GYED kinek jár biztosítási jogviszony alapján és mennyi időre?

GYED-re jogosult

- a biztosított szülő, tehát nem csupán a nő, a gyermekével az apa is otthon maradhat (nem tekinthető viszont szülőnek a helyettes szülő, a gyermekvédelmi gyám és a nevelőszülő), ha a gyermek születését megelőző két éven belül 365 napon át biztosított volt és a gyermeket saját háztartásában neveli.
- a CSED-re jogosult szülő (ld. IV./1.), ha a fentiek részére CSED-et állapítottak meg és a biztosítási jogviszonyuk a CSED-re való jogosultságának időtartama alatt megszűnt, feltéve, hogy a CSED-re való jogosultságuk a biztosítási jogviszonyuk fennállása alatt (és nem utána) keletkezett, a gyermek születését megelőző két éven belül 365 napon át biztosítottak voltak, valamint a gyermeket a saját háztartásukban nevelik.

Az előzetes, 365 napi biztosítási időnek nem kell folyamatosnak lennie, megszakításokkal is teljesíthető a két éven belül.

A GYED legkorábban a gyermek születésétől számított 169. naptól (tehát a CSED vagy a CSED-nek megfelelő időtartam lejártát követő naptól) a gyermek 2. életévének betöltéséig jár. Ikerk születése esetén a szabály ugyanez, azzal a lényeges eltéréssel, hogy a GYED az ikrek születésétől számított 169. naptól egészen a 3. életévük (nem pedig a második) betöltéséig jár.

V./2. Mikor nem jár a GYED?

2016. január 1-jétől a gyermekgondozási díj folyósításának ideje alatt korlátlan időtartamban lehet keresőtevékenységet folytatni.

Nem jár a GYED, ha

- az igénylő egyéb rendszeres pénzellátásban részesül, ez a szabály *nem vonatkozik* a táppénzre, baleseti táppénzre, CSED-re, GYED-re, gyermekgondozási támogatásra – tehát GYES-re vagy GYET-re –, vagy ha az igénylő rendszeres pénzellátásban részesül és a CSED-re vagy GYED-re való jogosultság kezdő napján köteles pénzbeli egészségbiztosítási járulékot fizetni,
- a gyermek bizonyos körülmények között kikerült a háztartásból (ha azt ideiglenes hatállyal elhelyezték, nevelésbe vették, illetve ha harminc napot meghaladóan bentlakásos szociális intézményben helyezték el),
- a gyermeket napközbeni ellátást biztosító intézményben (bölcsőde, mini bölcsőde, munkahelyi bölcsőde, stb.) helyezték el. Ez a szabály nem érvényesül azonban, ha az igénylő dolgozik és a gyermeket úgy helyezi el pl. bölcsődében,
- az igénylő előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés büntetését vagy elzárás büntetését tölti,
- a gyermek a GYED ideje alatt meghal.

V./3. A biztosítási jogviszony alapján folyósított GYED havi összege

A GYED havi összegének meghatározásakor ugyanúgy, mint a CSED esetében, a GYED-nél is a naptári napi alapot vagy naptári napi jövedelmet kell meghatározni. A naptári napi alap számításának a szabályai azonosak a CSED-nél már ismertetett szabályokkal (ld. IV./3.), azzal az eltéréssel, hogy természetesen a GYED-re való jogosultság kezdő napját közvetlenül megelőző harmadik hónap utolsó napjától kell visszafelé számítani. Ugyancsak eltérés a két ellátás között, hogy a GYED maximá-

lis összegét a törvény meghatározza. Fontos, hogy a GYED esetében is érvényesül a kedvezmény szabály (ld. IV./6.). Ha az igénylőnek a GYED vagy GYES folyósítása alatt, vagy annak megszűnését követő egy éven belül újabb gyermeke születik, akkor az újabb gyermek jogán járó és a fenti pontok alapján meghatározott naptári napi alapot össze kell vetni a legfiatalabb gyermek előtt utoljára született gyermek jogán megállapított CSED naptári napi alapjával. Az új gyermek után a GYED-et a magasabb naptári napi alap alapján kell megállapítani. E szabály csak akkor alkalmazható, ha az igénylő a korábbi CSED és a jelenlegi GYED megállapításának idején ugyanabban a biztosítási jogviszonyban állt, tehát pl. ugyanazon a munkahelyen dolgozott.

! A GYED mértéke a naptári napi alap 70 %-a, azzal a feltétellel, hogy a GYED megállapítható legmagasabb összege havonta a mindenkori minimálbér kétszeresének a 70%-a.

Így 2017-ben a felső határ: 127.500 Ft kétszeresének a 70 %-a, azaz havi bruttó 178.500 Ft. 2018-ban a minimálbér várhatóan 138.000 Ft lesz, azaz a GYED legmagasabb összege: 193.200 Ft.

Látható tehát, hogy amennyiben valakinek a fizetése több mint havi bruttó 255.000 Ft, a GYED összege akkor sem magasabb, mint bruttó 178.500 Ft. Mivel a minimálbér összege minden évben növekszik, a kifizethető legmagasabb összeget az illetékes szerv minden évben január 15-éig – külön kérelem nélkül – felülvizsgálja és a már megemelt összeget folyósítja. Ha az igénylőnek több biztosítási jogviszonya áll fenn egyszerre, a díjat az egyes jogviszonyok alapján külön-külön meg kell határozni és össze kell adni. A díjak összege nem haladhatja meg a

GYED maximális összegét (tehát a mindenkori minimálbér kétszeresének 70 százalékát). Ha viszont az igénylő egyidejűleg több különböző korú gyermek után jogosult GYED-re, akkor a 178.500 Ft-os maximális összeget gyermekenként kell figyelembe venni.

V./4. **A diplomás GYED**

A diplomás GYED a **gyermek születésének napjától** (azaz nem a 169. naptól, mint a biztosítás jogviszonyban megállapított GYED esetében) **a gyermek 1 éves koráig jár**. Ugyanakkor a gyermek születését követő 169. napot megelőzően mégsem jár GYED arra az időszakra, amikor bármilyen jogviszonyban (kivéve: nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony) a jogosult keresőtevékenységet folytat. Azaz az **ellátás folyósításának 169. napjától lehet korlátlan időtartamban keresőtevékenységet folytatni**.

Diplomás GYED-re jogosult **az a szülő nő vagy vér szerinti apa**, aki az alábbi feltételnek maradéktalanul megfelel és apa esetében a szülő nő meghalt, vagy a fenti feltételek valamelyikének nem (vagy már nem) felel meg és a biztosítási jogviszony alapján megállapítható GYED-re nem jogosult. A vér szerinti apának a GYED ilyenkor az egyéves időtartamból igénybe nem vett időre jár, de legfeljebb a gyermek 1 éves koráig.

Feltételek a diplomás GYED-nél:

- 1.) A biztosítási jogviszony alapján megállapítható GYED-re nem jogosult (pl. nincs biztosítási jogviszonya vagy munkanélküli, azaz nincs 2 év alatt 365 nap biztosítása).

- 2.) A gyermek születését megelőző két éven belül államilag elismert felsőoktatási intézményben magyar nyelvű nappali képzésben legalább 2 félév aktív hallgatói jogviszonnal rendelkezik.²⁵
- 3.) A gyermeket a hallgatói jogviszony fennállása alatt vagy annak szünetelését, illetve megszűnését követő 1 éven belül szüli.
- 4.) A gyermeket saját háztartásában neveli (= a gyermek a szülővel közös háztartásban életvitelszerűen együtt él és a gyermeket a szülő neveli, illetve gondozza).
- 5.) Magyar állampolgár vagy másik EGT állampolgár és a gyermek születésekor rendelkezik magyarországi bejelentett lakóhellyel.

A diplomás GYED havi összege:

A felsőfokú alapképzésben, felsőfokú szakképzésben vagy felsőoktatási szakképzésben, valamint a szakirányú továbbképzésben részt vevő hallgató esetén a jogosultság kezdő napján érvényes minimálbér 70 %-a (2017-ben: 127.500 Ft 70%-a = 89.250 Ft, 2018-ban: 138.000 Ft 70%-a=96.600 Ft).

A mesterképzésben, egységes, osztatlan képzésben vagy doktori képzésben részt vevő hallgató esetén a jogosultság kezdő napján érvényes garantált bérminimum 70 %-a (2017-ben: 161.000 Ft 70%-a = 112.700 Ft, 2018-ban 180.500 Ft 70%-a= 126.350 Ft).

A diplomás GYED esetében is vannak eltérő számítások, akkor, ha a jogosult a gyermek születésekor biztosított, ekkor érvényesülnek a

²⁵ Egy félévre csak egy hallgatói jogviszony vehető figyelembe; 2 aktív félév = megelőző 2 éven belüli aktív félévekben összesen 260 naptári napi hallgatói jogviszony

biztosítási jogviszony alapján megállapított GYED-nek a naptári napi alapra vonatkozó szabályai, abban az esetben, ha a jogosult rendelkezik legalább 120 naptári napi jövedelemmel.

Fontos szabály, hogy az így megállapított GYED összege nem lehet kevesebb a minimálbér, illetve a garantált bérminimum alapján megállapított, fenti összegnél, tehát az egyes iskolatípusoknál 89.250 Ft-nál és 112.700 Ft-nál, de nem lehet több a GYED általános maximumánál (minimálbér kétszeresének 70%-a), azaz 2017-ben 178.500 Ft-nál.

V./5. Levonások a GYED-ből

A GYED számított összege bruttóban értendő, amely az adó és járulék levonása előtti összeg. Ellentétben a CSED-del, amelyből csak 15% személyi jövedelemadót vonnak le, a GYED-ből ezen felül 10% nyugdíjjárulékot is levonnak. Ha olyan személyből indulunk ki, akinek a munkaszerződésben meghatározott havi bruttó munkabére 255.000 Ft vagy ennél több, akkor az ő esetében (ld. fentebb) a GYED a lehető legmagasabb bruttó összeg, azaz 178.500 Ft lesz. Ekkor a bruttó 178.500 Ft-os összegből vonnak le 10% nyugdíjjárulékot,²⁶ azaz 17.850 Ft-ot; illetve 15% személyi jövedelemadót, azaz 26.775 Ft-ot, így a ténylegesen kifizetett nettó összeg 133.875 Ft. A 133.875 Ft-os nettó összeg a GYED-ként kifizethető legmagasabb nettó összeget jelenti, ami gyermekenként értendő maximum. A GYED nyugdíj szempontjából biztosítási időnek minősül.

²⁶ A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (Tbj.) 26. § (1) bekezdése

V./6. **Mi a GYED extra?**

A köznyelvben GYED extrának nevezett fogalom ténylegesen nem egy önálló ellátást takar, hanem egy – a GYED szabályait érintő – módosító csomagot, mely a GYED szabályozását még előnyösebbé tette. A GYED extra az alábbi kedvező módosításokat tartalmazza:

1. **Munkavégzés GYED mellett**

2014. január 1. napjától, ha a gyermek az 1. életévét betöltötte, GYED és GYES (GYES esetében fél éves kortól) folyósítása mellett a szülők korlátlan időtartamban vállalhatnak munkát. Az érintett személynek csak a munkáltatóját kell tájékoztatni arról, hogy a munkavégzése mellett igénybe veszi a GYED-et is. Fontos, hogy erre csak a gyermek 1 éves kora után van lehetőség, és ezt is csak az egyik szülő veheti igénybe.

2. **Több ellátás egyidejű folyósítása**

Ha a családban a második gyermek 2014. január 1-je után született, akkor a két különböző korú gyermek után két ellátást egyszerre is kaphatnak a szülők, ha az idősebb gyermek után jár a GYED, míg a fiatalabb után a CSED, vagy az idősebb után a GYES és a fiatalabb után a GYED. Ettől függetlenül a főszabály változatlanul az, hogy egy gyermek után, egyszerre csak egy ellátás folyósítható. Így ha pl. az anya otthon van GYED-en a gyermekével és a gyermek beteg lesz, kórházba kerül és az édesanya bent tartózkodik gyermekével a kórházban, akkor gyermekápolási táppénzre is jogosult lenne, azonban továbbra is választania kell a két ellátás között. Ha ugyanebben a helyzetben az anya visszamegy dolgozni a GYED folyósítása mellett, akkor már jogosult a beteg gyermek után a táppénz folyósítására is.

Mintha két külön szituációban lenne egyszerre a jogosult: az egyik a munkaviszony, amelyből minden jár, ami járna, ha nem volna GYED-en és az ettől független, azaz emellett is járó GYED.

3. **Diplomás GYED**

A diplomás GYED szabályait is e körben vezették be (fent részletesen kifejtve: V./4.)

4. **Az ikrek után járó GYED**

Az ikrek után járó GYED kedvezményes szabályát (nem 2. hanem 3. életévig jár a GYED) ld. fent V./1.

5. **A munkába visszatérők után érvényesíthető szociális hozzájárulási adó és szakképzési hozzájárulás kedvezményei**

A munkába való visszatérést segíti, hogy a GYED, a GYES, valamint a GYET folyósítása alatt – vagy azt követően – adható kedvezmény a munkáltatónak 1 vagy 2 gyermek esetén. A bruttó munkabér, de legfeljebb 100.000 Ft 22%-ával csökkenthető a szociális hozzájárulási adó és ezen határig szakképzési hozzájárulást sem kell fizetni (1,5 %) a foglalkoztatás első 2 évében, illetve 11% szociális hozzájárulási adó kedvezmény érvényesíthető a foglalkoztatás harmadik évében.

Minimum három gyermekre tekintettel családi pótlékra szülőként jogosult és GYED-ben, illetve GYES-ben részesült vagy részesülő, vagy GYET-ben részesült vagy részesülő alkalmazása esetén a kedvezmény ideje kitolódik. A bruttó munkabér, de legfeljebb 100.000 Ft 22%-ával csökkenthető a szociális hozzájárulási adó, ezen határig szakképzési hozzájárulást sem kell fizetni (1,5 %) a foglalkoztatás első 3 évében, valamint 11% szociális hozzájárulási adó kedvezmény érvényesíthető a foglalkoztatás negyedik és ötödik évében.

Kedvezmény (részmunkánál nem kell arányosítani, alapja a bruttó bér)	Kismamák (1-2 gyermek)	Kismamák (legalább 3 gyermek)
Időbeli korlát	anyasági ell. foly. követő hónaptól számított 45. hónap, max. 3 év	anyasági ell. foly. követő hónaptól számított 69. hónap, max. 5 év
1. évben és 2. évben	100e Ft 22+1,5%-a	100e Ft 22+1,5%-a
3. évben	100e Ft 22+1,5%-a	100e Ft 22+1,5%-a
4. évben és 5. évben	nincs	100e Ft 22+1,5%-a

V./7. A GYED igénylése

Biztosítási jogviszony alapján igényelt GYED esetén a kérelmet a megfelelő formanyomtatványon,²⁷ két példányban a foglalkoztatónál (a munkáltatónál) kell benyújtani, de a kérelem benyújtható a CSED iránti kérelemmel együtt is.²⁸

27 Az „Igénybejelentés gyermekgondozási díjra” című formanyomtatvány letölthető a <https://www.jogpontok.hu> honlapról, az Iratmintatár menüpontban.

28 „Nyilatkozat csecsemőgondozási díj és gyermekgondozási díj együttes igényléséhez” nevű formanyomtatvány

A GYED iránti kérelmet minden esetben a munkáltatónál, foglalkoztatónál kell benyújtani, akkor is, ha a munkaviszony adott esetben már megszűnt és a kérelmező a biztosítás megszűnését követően igényel GYED-et. Az ilyen – ún. passzív – GYED iránti kérelemhez mellékelni kell a Tb. kiskönyvet is.²⁹

Az egyéni vállalkozó, az őstermelő, illetve az önfoglalkoztató a székhelye, lakóhelye szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal megyeszékhely szerinti járási hivatalához, illetve Budapesten a XIII. Kerületi Hivatalhoz írásban nyújthatja be a megfelelő formanyomtatványt. A kérelem elbírálására az ügyintézési határidő a CSED iránti kérelemmel megegyező (8, illetve 21 nap, ld. IV./5.).

Hallgatói jogviszony alapján GYED a megfelelő formanyomtatvány³⁰ kitöltésével igényelhető. Ha biztosított, akkor a foglalkoztatójához, munkáltatójához nyújthatja be, ha nem, akkor általános szabály szerint a lakóhelye szerint illetékes járási hivatalhoz. Ez esetben a gyermek születési anyakönyvi kivonatának másolatán kívül fontos, hogy a felsőoktatási intézmény által kiállított „Igazolás aktív hallgatói jogviszonyról gyermekgondozási díj igényléséhez” elnevezésű nyomtatványt is mellékelni kell. Visszamenőleges igénylés – akárcsak CSED-nél – 6 hónapra lehetséges, a foglalkoztatók kötelezettségei is azonosan alakulnak a kérelemmel kapcsolatos ügyintézés kapcsán (ld. IV./5.).

29 „Igazolvány a biztosítási jogviszonyról és az egészségbiztosítási ellátásokról” (KPE160/A) elnevezésű nyomtatvány

30 Az „Igénybejelentés hallgatói jogviszony alapján igényelt gyermekgondozási díjra” című formanyomtatvány letölthető a <https://www.jogpontok.hu> honlapról, az Iratmintatár menüpontban.

VI. Táppénz

A köznyelvben még ma is gyakran szinonimaként használják a betegszabadság és a táppénz kifejezést, mégis fontos különbséget tenni a két fogalom között. Betegség miatti keresőképtelenség esetén az első 15 munkanapra nem táppénzt, hanem betegszabadságot vehet igénybe az arra jogosult.³¹ Naptári évenként **15 munkanap betegszabadság** adható ki a munkavállaló részére, azonban a betegszabadságot a munkavállaló kizárólag a saját megbetegedése esetén veheti igénybe, gyermeke betegsége esetén nem. A betegszabadságra való jogosultság lejárata követő naptól jár táppénz a jogosultnak. A betegszabadságot a munkáltató adja ki, tartja nyilván és fizeti. A táppénz TB ellátás. Közös mindkettőben, hogy a keresőképtelenséget orvosnak kell igazolnia.

³¹ Általában munkaviszonyban álló munkavállaló, megbízottnak betegszabadság nem jár.

VI./1. Ki jogosult táppénzre? Mennyi időre jár a táppénz?

Táppénzre jogosult az a pénzbeli egészségbiztosítási járulék fizetésére kötelezett (bruttó 3%) személy, aki a biztosítás fennállása alatt keresőképtelenné válik.

A táppénz intézményének megértése szempontjából kiemelkedő jelentősége van annak, hogy a táppénz a keresőképtelenség esetén jár, ezért fontos tisztázni, hogy ki minősül keresőképtelennek.

A táppénz szempontjából – saját körülménye okán – keresőképtelennek minősül:

- aki (saját, tehát nem a gyermeke) betegsége miatt munkáját nem tudja ellátni;
- aki terhessége, illetőleg szülése miatt nem tudja munkáját ellátni, és csecsemőgondozási díjra (CSED-re) nem jogosult;
- aki fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátásban betegségének megállapítása vagy gyógykezelése miatt részesül (a biztosított kórházba került és ezért nem tud munkába járni);
- akit közegészségügyi okból foglalkozásától eltiltanak és más beosztást nem kap, vagy akit közegészségügyi okból hatóságilag elkülönítenek, továbbá aki járványügyi, illetőleg állat-egészségügyi zárlat miatt munkahelyén megjelenni nem tud és más munkahelyen (munkakörben) átmenetileg sem foglalkoztatható.

A táppénz szempontjából – gyermeke okán – keresőképtelennek minősül a GYÁP-ra jogosult (ld. következő fejezet).

A fentiek tehát a táppénz – és annak részeként a következő fejezetben kifejtett gyermekápolási táppénz (GYÁP) – lehetséges esetei, azaz a táppénz saját és gyermek betegsége esetén igénybe vehető keresetpótló pénzellátás. A törvény ezen felül szabályozza még a

méltányosságból adható táppénzt is, amely a gyermekápolási táppénz (GYÁP) kategóriájába tartozik (ld. VIII./1.).

A **keresőképtelenséget** természetesen **igazolni kell**, ennek elbírálására jogosult az egészségügyi szolgáltató finanszírozási szerződésben nevesített orvosa és a keresőképesség elbírálására jogosító szerződést kötött orvos (tehát az egészségbiztosítási alapból finanszírozott intézmény, pl. egy állami kórház vagy rendelőintézet orvosa, illetve a házi orvos). Magánorvosok magánrendelésen nem jogosultak elbírálni a keresőképtelenséget. A keresőképtelenség a vizsgálat időpontjától legfeljebb öt napra visszamenőleg igazolható, illetve orvosszakértői szerv tudja a keresőképtelenséget a vizsgálat időpontjától legfeljebb hat hónapra visszamenőleg igazolni.

Egyidejűleg fennálló több biztosítási jogviszony esetén a keresőképtelenséget, azok időtartamát, az ellátás mértékét, illetőleg összegét mindegyik jogviszonyban külön-külön kell megállapítani (még ugyanannál a foglalkoztatónál is).

Táppénz a betegszabadság lejártát követő naptól, vagy a gyermek betegsége esetén a betegség első napjától jár az igazolt keresőképtelenség idejére, de legfeljebb a biztosítási jogviszony fennállásának időtartama alatt egy éven át.

A táppénz feltétele, hogy a keresőképtelenség alatt a jogosult személy munkaviszonya végig fennálljon, rendelkezzen legalább egy éves folyamatos biztosítási idővel és ne legyen táppénzelőzménye.

Eltérő időtartamra jár a táppénz a saját betegsége és a gyermek betegsége esetén (GYÁP részletes szabályok ld. következő, VII. fejezet).

A biztosítási idő akkor minősül folyamatosnak, ha abban 30 napnál hosszabb megszakítás nincs, a folyamatosság hat a táppénz időtartamára és összegére is.³²

A táppénzelőzmény az elmúlt egy évben táppénzen töltött időt jelenti, azaz minden táppénz előtt vizsgálni kell, hogy az elmúlt évben volt-e a jogosult táppénzen.

A munkanapokban számolt betegszabadsággal ellentétben a táppénz minden naptári napra jár, beleértve a szabadnapokat, a heti pihenőnapokat és a munkaszüneti napokat is. A táppénz időtartamát csökkenteni kell viszont a táppénzelőzménnyel, tehát azzal az időtartammal, amely alatt az érintett személy az aktuális keresőképtelenséget megelőző 1 évben táppénzen volt. A táppénzelőzménybe ugyanakkor nem számítanak bele azok a táppénz időszakok, amelyek egyévesnél fiatalabb gyermek szoptatásán, beteg gyermek ápolásán, vagy közegészségügyi okból foglalkozástól eltiltáson, hatósági elkülönítésen vagy a járványügyi, illetőleg állat-egészségügyi zárlaton alapultak.

Aki a keresőképtelenségét közvetlenül megelőző folyamatos biztosítási időszak alatt 1 évnél kevesebb biztosításban töltött nappal rendelkezik, csak ezen napok számának megfelelő számú napra kaphat táppénzt. Tehát annyi napra jár a táppénzt, ahány napig előtte biztosított volt. Egy évig annak járhat, akinek jelenlegi biztosítási jogviszonya a keresőképtelenség idejében több mint egy éves.

³² Nem számít viszont bele a 30 napi időtartamba maga a táppénz, a baleseti táppénz, a CSED, a GYED és a GYES folyósításának ideje.

A fiatalok táppénzigényének a megítélésére speciális szabályok vonatkoznak. Így a biztosítási jogviszonyára tekintet nélkül jár a táppénz annak, aki tizennyolc éves kora előtt válik keresőképtelenné, vagy az iskolai tanulmányai megszűnését követő 180 napon belül válik biztosítottá, valamint keresőképtelenségig megszakitás nélkül biztosítási jogviszonyban áll.

VI./2. Mikor nem jár táppénz?

A táppénz a keresőképtelenség okán kieső keresetet pótolja. Nem jár táppénz, ha nincs keresetvesztés, mert nem lenne munkavégzés, vagy, mert valamilyen kereset jár a jogosultnak:

- amikor amúgy se lenne munkavégzés: a keresőképtelenségnek arra az időtartamára, amely alatt a biztosítás szünetel, munkavégzési kötelezettség hiányában keresetvesztés nincs, továbbá a betegszabadság lejártát követő szabadnapra és heti pihenőnapra, ha az azt követő munkanapon (munkaszüneti napon) a keresőképtelenség már nem áll fenn,
- amikor nincs keresetvesztés: a keresőképtelenségnek arra a tartamára, amelyre a biztosított a teljes keresetét megkapja, illetve, ha a keresetét részben kapja meg, a részben megkapott kereset után,
- ha van GYES a gyermekgondozást segítő ellátás folyósításának az idejére, ide nem értve az ellátás mellett végzett munka alapján járó táppénzt,
- az előzetes letartóztatás és a szabadságvesztés tartamára,
- más ellátás van folyamatban a saját jogú nyugdíj folyósításának időtartamára,

- a korhatár előtti ellátás, a szolgálati járandóság, a táncművészeti életjáradék és az átmeneti bányászjáradék folyósításának az idejére, ide nem értve a korhatár előtti ellátás, a szolgálati járandóság, a táncművészeti életjáradék, illetve az átmeneti bányászjáradék mellett végzett munka alapján járó táppénzt.³³

A táppénz folyósítását meg kell szüntetni, ha

- a jogosult az elrendelt orvosi vizsgálaton elfogadható ok nélkül nem jelent meg, vagy a keresőképeség elbírálásának ellenőrzése során a szakértő, illetve a felülvéleményező főorvos általi vizsgálatához nem járult hozzá. A szakértő, illetve a felülvéleményező főorvos – a kezelő orvos jelenlétében – a keresőképeséget a jogosult tartózkodási helyén is ellenőrizheti.
- a táppénzre jogosult a keresőképeséget elbíráló orvos utasításait nyilvánvalóan nem tartja be, illetve a gyógyulását tudatosan késlelteti.³⁴

VI./3. A táppénz alapja és összege

A táppénz összegének meghatározása sok hasonlóságot mutat az egészségbiztosítás másik két bemutatott pénzbeli ellátásánál – a CSED-nél és a GYED-nél – ismertetett módszerhez. A táppénz összegét alapvetően meghatározó szempontok a biztosítási jogviszony folyamatossága és időtartama, valamint az adott időszakban figyelembe vehető jövedelem. A táppénz naptári napi összege hasonló lé-

³³ A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.) 47. § (2) bekezdés

³⁴ A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.) 47. § (3) bekezdés

pésekkel kerül megállapításra. A táppénz alapjának részletes számítására vonatkozó bonyolult szabályok így nem kerülnek kifejtésre.³⁵ A táppénzt a naptári napi alap segítségével határozzák meg, amely során figyelembe kell venni, hogy a táppénz egy napra járó összege nem haladhatja meg a minimálbér kétszeresének harmincad részét. A minimálbér 2017-ben 127.500 Ft, ezért 2017-ben a táppénz napi összege nem lehet több mint 8500 Ft. 2018-ban 138.000 Ft minimálbér esetében: 9200 Ft.

A táppénz összege

- *legalább 730 napnyi folyamatos biztosításban töltött idő esetén a táppénz alapjának 60%-a,*
- *730 napnál rövidebb folyamatos biztosításban töltött idő esetén a táppénz alapjának 50%-a,*
- *illetve fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátás esetén ugyancsak a táppénz alapjának 50%-a lesz.*

A betegszabadság tartamára a távolléti díj³⁶ 70 % -a jár.

VI./4. Levonások a táppénzből

A táppénz adóköteles társadalombiztosítási ellátás, amely bér jellegű nem önálló tevékenységből származó jövedelem, ezért teljes egészében adóköteles. 15% személyi jövedelemadót vonnak le a táppénz

35 Bővebben A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (Ebtv.) 48. §

36 Bővebben a távolléti díjról: A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 146-152. §

bruttó összegéből, járulékfizetési kötelezettség azonban nem áll fenn a táppénz után. Beleszámít a nyugdíjra jogosító szolgálati időbe az az időszak is, amelyet a jogosult táppénzen tölt. A fenti maximális táppénzösszeggel, mint bruttó összeggel számolva, a ténylegesen kifizetett nettó összeg maximuma $8500 \text{ Ft} - 1275 \text{ Ft} = 7225 \text{ Ft/nap}$ 2017-ben, 2018-ban: $9200 - 1380 = 7820 \text{ Ft/nap}$.

VI./5. A táppénz igénylése

A munkavállaló a táppénz iránti kérelmét a munkáltatójához köteles benyújtani. Az egyéni vagy társas vállalkozó, mezőgazdasági őstermelő vagy önfoglalkoztató a székhelye szerint illetékes megyei kormányhivatal megyeszékhely szerinti járási hivatalához, Budapest esetében pedig a XIII. Kerületi Hivatalhoz nyújthatja be kérelmét a megfelelő formanyomtatványon.³⁷ A táppénz iránti igényt az igénybejelentés napjától legfeljebb 6 hónapra visszamenőleg lehet érvényesíteni.

37 Az „Igénybejelentés táppénz, csecsemőgondozási díj, gyermekgondozási díj, baleseti táppénz igényléséhez” című formanyomtatvány letölthető a <https://www.jogpontok.hu> honlapról, az Iratmintatár menüpontban.

VII. A gyermekápolási táppénz (GYÁP)

A gyermekápolási táppénz a táppénz egy speciális fajtája, amelynél az anya, illetve a szülő nem azért munkaképtelen, mert saját maga beteg, hanem a gyermeke betegsége miatt nem tud munkát végezni. A GYÁP nem egy önálló ellátási forma, hanem a táppénz előző fejezetben részletezett esetei közül három eset gyűjtőfogalma (ld. VI. fejezet).

VII./1. Ki jogosult a GYÁP-ra és mennyi időre

A GYÁP-ra való jogosultság feltételei megegyeznek a táppénz általános jogosultsági feltételeivel, tehát a GYÁP-ra ugyanazok a biztosítottak jogosultak, akik saját keresőképtelenségük esetén táppénzt

kaphatnának, csak itt a gyermekükre tekintettel kapják a táppénzt. A táppénz szempontjából – gyermeke okán – keresőképtelennek minősül:

- az anya, ha kórházi ápolás alatt álló egyévesnél fiatalabb gyermekét szoptatja (ebben az esetben tehát maga az anya nem beteg, de az egyévesnél fiatalabb gyermeket a kórházban ápolják, az anyja pedig rendszeresen szoptatja, ezért maga is a kórházban tartózkodik, nem pedig a munkahelyén), ez a gyermekápolási táppénz (GYÁP 1.) első esete;
- a szülő a 12 évesnél fiatalabb gyermeke kórházi kezelése időtartamára abban az esetben, ha a gyermeke mellett tartózkodik a fekvőbeteg-ellátást nyújtó intézményben (a beteg gyermeket a kórházban ápolják, a szülő pedig gyermekkel együtt a kórházban tartózkodik), ez a gyermekápolási táppénz (GYÁP 2.) második esete;
- a szülő, aki 12 évesnél fiatalabb beteg gyermekét otthon ápolja és a gyermeket a saját háztartásában neveli (a szülő otthon marad a beteg gyermekével és nem megy dolgozni), ez a gyermekápolási táppénz (GYÁP 3.) harmadik esete.

! A GYÁP folyósításának időtartama alapvetően két körülménytől függ, a beteg gyermek életkorától és attól, hogy a táppénzt igénylő szülő a gyermeket egyedül neveli-e vagy sem.

E két feltétel függvényében a GYÁP-ot folyósítják általában otthoni ápolásra és – a gyermek fekvőbeteg-szakellátást nyújtó intézményben történő kezelése esetén – a fekvőbeteg-szakellátást nyújtó intézményben történő tartózkodás esetén (együtt: ápolás címen).

Gyermek életkora	Jogosultság címe	Időtartam	Időtartam egyedülálló esetében
1 éves kor alatt	szoptatás, otthoni ápolás	1 éves korig korlátlanul	1 éves korig korlátlanul
1-3 éves kor között	otthoni ápolás	gyermekenként 84 naptári napon át;	gyermekenként 84 naptári napon át;
3-6 éves kor között	otthoni ápolás	gyermekenként 42 naptári napon át;	gyermekenként 84 naptári napon át;
6-12 éves kor között	otthoni ápolás	gyermekenként 14 naptári napon át;	gyermekenként 28 naptári napon át;

Egyedülálló szülő részére tehát hosszabb időtartamon keresztül folyósítható a GYÁP.³⁸

A GYÁP esetében is létezik a táppénzelőzmény, itt azonban a gyermek előző születésnapjától a gyermek következő születésnapjáig eltöltött táp-

38 A törvény alapján azonban nem csak az a szülő minősül egyedülállónak, aki hajadon, nőtlen, özvegy, elvált, vagy házastársától külön él (kivéve, ha élettársa van) és ténylegesen egyedül neveli a gyermekét, hanem pl. azok a házastársak is, akik vakok, személyi járadékában részesülnek, vagy arra egyébként jogosultak, illetve az a szülő is, akinek házastársa előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés büntetését tölti. Különélőnek kell tekinteni azt a személyt is (és így egyedülállónak), aki házastársával ugyanabban a lakásban lakik, de a házasság felbontása iránt bírói eljárás van folyamatban.

pénzes napokat kell figyelembe venni. Amennyiben 1 évesnél idősebb gyermeke után – a gyermek legutóbbi születésnapját követően – már részesült a jogosult gyermekápolási táppénzben, úgy ezt az időtartamot az igénybe vehető napokból le kell vonni.

Ha több gyermek egyidejűleg beteg, akkor a szülő választása szerint bármelyik gyermeke után igényelheti a GYÁP-ot, de az ellátás egy meghatározott időtartamra csak egy bizonyos gyermek után folyósítható.

VII./2. Mennyi a GYÁP összege?

A GYÁP összegét ugyanúgy kell meghatározni, mint a rendes táppénz összegét (ld. VI./3. és 4.).

VII./3. A GYÁP igénylése

A GYÁP igényléséhez szükséges az orvos által kitöltött keresőképtelenségről szóló igazolás, továbbá a megfelelő formanyomtatvány³⁹ kitöltése. A dokumentumok benyújtására, a kérelem elbírálására és az ügyintézési határidőre vonatkozó szabályok azonosak a rendes táppénz szabályaival (ld. VI./5.).

39 A „Nyilatkozat gyermek ápolása címén igényelt táppénz megállapításához” című formanyomtatvány letölthető az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság honlapján, a nyomtatványok menüpont alatt.

VIII. Méltányossági alapon megállapított pénzbeli ellátások

Méltányosságból pénzbeli ellátást kizárólag annak a részére lehet megállapítani, aki biztosítottnak minősül, akinek tehát nincs biztosítási jogviszonya, méltányossági alapon sem részesülhet ellátásban.

Továbbá méltányosságból adható segély az Egészségbiztosítási Alap terhére évente egyszer, azon személyek részére, akik a hirtelen kialakult, vagy súlyos, továbbá hosszantartó betegség okán az egészségi állapotukkal összefüggő költségek miatt nehéz anyagi helyzetbe kerültek. Feltétele, hogy az anyagi problémát kiváltó élethelyzet összefüggésben álljon az egészségbiztosítás által nyújtott ellátások, szolgáltatások igénybevételével.

VIII./1. Mi kérhető méltányosságból?

Táppénz akkor állapítható meg méltányossági alapon, ha a keresőképtelen személy rendelkezik ugyan biztosítási jogviszonnal, de a jelenlegi keresőképtelenségét megelőző időszakban túl rövid biztosítási idővel rendelkezik, így a jelenlegi keresőképtelenségének időtartama meghaladja a táppénzre való jogosultság időtartamát (nem jogosult annyi napi táppénzre ahány napig keresőképtelen).

Gyermekápolási táppénznél (GYÁP) a gyermek 1 éves koráig a táppénzen töltött napok száma nem esik korlátozás alá, így azt kimeríteni sem lehet. Az 1 és 12 év közötti gyermekek esetében, ha a biztosított szülő a gyermek életkorához igazodóan a törvény által meghatározott táppénzes napok számát már kimerítette, részére GYÁP állapítható meg méltányossági alapon, a törvény szerint járó utolsó nap lejártát követő naptól.

Ugyancsak méltányossági alapon járhat a GYÁP, ha a biztosított szülő a 12 és 18 év közti életkorú beteg gyermekét otthon ápolja, vagy ha a gyermeket kórházban kezelik, a kórházi kezelése időtartamára, ha a szülő a gyermeke mellett tartózkodik a kórházban.

A méltányossági alapon megállapítható táppénz folyósítási idejét és az ellátás összegét is érintheti méltányosság. Érvényesek ugyanakkor az általános szabályok, melyek szerint az ilyen táppénz összege sem haladhatja meg a biztosítási idő alapján számított összeget (tehát a 60 vagy 50%-ot) és a táppénz napi legmagasabb összege (8500 Ft) sem léphető át. Az általános szabályok alapján megállapított táppénz a méltányosságból kiegészített időtartammal együtt az egyéves leghosszabb időtartamot nem haladhatja meg. A táppénzelőzménybe a méltányossági alapon megállapított táppénz is beleszámít.

A CSED és a GYED méltányossági alapon akkor állapítható meg, ha a biztosított szülő a jogosultságokhoz szükséges előzetes 365 napi biztosítási jogviszonnal nem rendelkezik. Diplomás GYED, tehát hallgatói jogviszony alapján igényelhető gyermekgondozási díj méltányossági alapon nem állapítható meg.

A méltányossági CSED és GYED esetén a táppénzhez hasonlóan érvényesül az a szabály, hogy a méltányosság érintheti az időtartamot és az ellátás összegét is. A maximumok persze kötelezőek, azaz CSED ilyenkor is legfeljebb a gyermek születésétől számított 168. napig jár, a GYED pedig a 2. életévének betöltéséig.

VIII./2. A méltányossági alapon megállapítható pénzbeli ellátások kérelmezése

A pénzbeli ellátások méltányossági alapon történő megállapításához az igénylőnek a kérelmet a megfelelő formanyomtatványon⁴⁰ kell előterjesznie a foglalkoztatójához.

A méltányossági alapon adható táppénz iránti kérelemhez mellékelni kell az „Orvosi Igazolás a keresőképtelen (terhességi) állományba vételről”, az „Orvosi igazolás folyamatos keresőképtelenségről”, illetve az „Igazolás a szülő részére, a 18 éven aluli gyermekkel fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátása ideje alatt történő együtt tartózkodásának időtartamáról” című, orvos által hitelesített igazolásokat. Ugyancsak csatolni kell a kezelőorvos javaslatát és az orvosi szakvéleményt a keresőképtelenség várható időtartamára vonatkozóan. A kérelemben meg kell jelölni a kö-

⁴⁰ A „Kérelem a biztosított részére a pénzbeli ellátás méltányosságából történő elbírálásához” című formanyomtatvány letölthető a <https://www.jogpontok.hu> honlapról, az Iratmintatár menüpontban.

zös háztartásban lakók számát és nyilatkozni kell a kérelmező és a vele együtt élő személyek jövedelmi helyzetéről.

Az eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalnak a méltányossági kérelem elbírálása során figyelembe kell vennie az alábbi körülményeket:

- a kérelmező biztosításban töltött idejét;
- a kérelmező 30 napnál hosszabb megszakítást megelőző biztosítási idejének tartamát;
- a kérelmező jövedelmi viszonyait és egyéb méltánylást érdemlő körülményeit.

Kapcsolódó jogszabályok

- 1998. évi LXXXIV. törvény a családok támogatásáról
- 223/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról
- 1997. évi LXXXIII. törvény a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól
- 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról
- 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről
- 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
- 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet a magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékoságokról
- 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról
- 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról

TARTALOM

Gyermek utáni ellátások összegzése	2
A családtámogatási ellátások.....	5
I. Anyasági támogatás	7
II. Családi pótlék.....	8
III. A gyermekgondozási támogatás	9
III./1. GYES	10
III./2. A gyermeknevelési támogatás (GYET).....	11
Az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásai.....	13
IV. A csecsemőgondozási díj (CSED).....	17
IV./1. Kinek jár a CSED és milyen időtartamra?	17
IV./2. Mikor nem jár a CSED?.....	20
IV./3. A CSED kiszámításánál használt jövedelem és a CSED összege	21
IV./4. Levonások a CSED-ből	24
IV./5. A CSED igénylése	25
IV./6. A CSED-re vonatkozó kedvezmény szabály.....	27
V. Gyermekgondozási díj (GYED).....	29
V./1. GYED kinek jár biztosítási jogviszony alapján és mennyi időre?.....	30
V./2. Mikor nem jár a GYED?.....	30
V./3. A biztosítási jogviszony alapján folyósított GYED havi összege.....	31
V./4. A diplomás GYED	33
V./5. Levonások a GYED-ből	35
V./6. Mi a GYED extra?	36
V./7. A GYED igénylése	38

VI. A táppénz	40
VI./1. Ki jogosult táppénzre? Mennyi időre jár a táppénz?	41
VI./2. Mikor nem jár táppénz?	44
VI./3. A táppénz alapja és összege	45
VI./4. Levonások a táppénzből	46
VI./5. A táppénz igénylése	47
VII. A gyermekápolási táppénz (GYÁP)	48
VII./1. Ki jogosult a GYÁP-ra és mennyi időre	48
VII./2. Mennyi a GYÁP összege?	51
VII./3. A GYÁP igénylése	51
VIII. Méltányossági alapon megállapított pénzbeli ellátások	52
VIII./1. Mi kérhető méltányosságból?	53
VIII./2. A méltányossági alapon megállapítható pénzbeli ellátások kérelmezése	54
Kapcsolódó jogszabályok	56
Tartalomjegyzék	57
Áttekintő táblázat	59

Egyéni tényezőket figyelembe nem véve 1 gyermekre kalkulálva	2017-ben bruttó átlagban minimálbérrel (127.500 Ft) kalkulálva	2018-ben bruttó átlagban minimálbérrel (138.000 Ft) kalkulálva	2017-ben és 2018-ban átlag bruttó 260.000 Ft-os bérrrel kalkulálva
CSED	Napi alap: 4250 Ft 70%=2975 Ft Levonás 15% után: 2529 Ft 168 napra: 424.830 Ft Egy 30 napos hónapra: 75.863 Ft	Napi alap: 4600 Ft 70%=3220 Ft Levonás 15% után: 2737 Ft 168 napra: 459.816 Ft Egy 30 napos hónapra: 82.110 Ft	Napi alap: 8667 Ft 70%=6066,6 Ft Levonás 15% után: 5156,6 Ft 168 napra: 866.320 Ft Egy 30 napos hónapra: 154.700 Ft
GYED	Napi alap: 4250 Ft 70%=2975 Ft Levonás 25% után: 2231,25 Ft Egy 30 napos hónapra: 66.938 Ft	Napi alap: 4600 Ft 70%=3220 Ft Levonás 25% után: 2415 Ft Egy 30 napos hónapra: 72.450 Ft	Napi alap: 8667 Ft helyett maximum 8500 Ft 70%=5950 Ft Levonás 25% után: 4462,5 Ft Egy 30 napos hónapra: 133.875 Ft
GYES	28.500 Ft levonás után: 25.650 Ft	28.500 Ft levonás után: 25.650 Ft	28.500 Ft levonás után: 25.650 Ft

